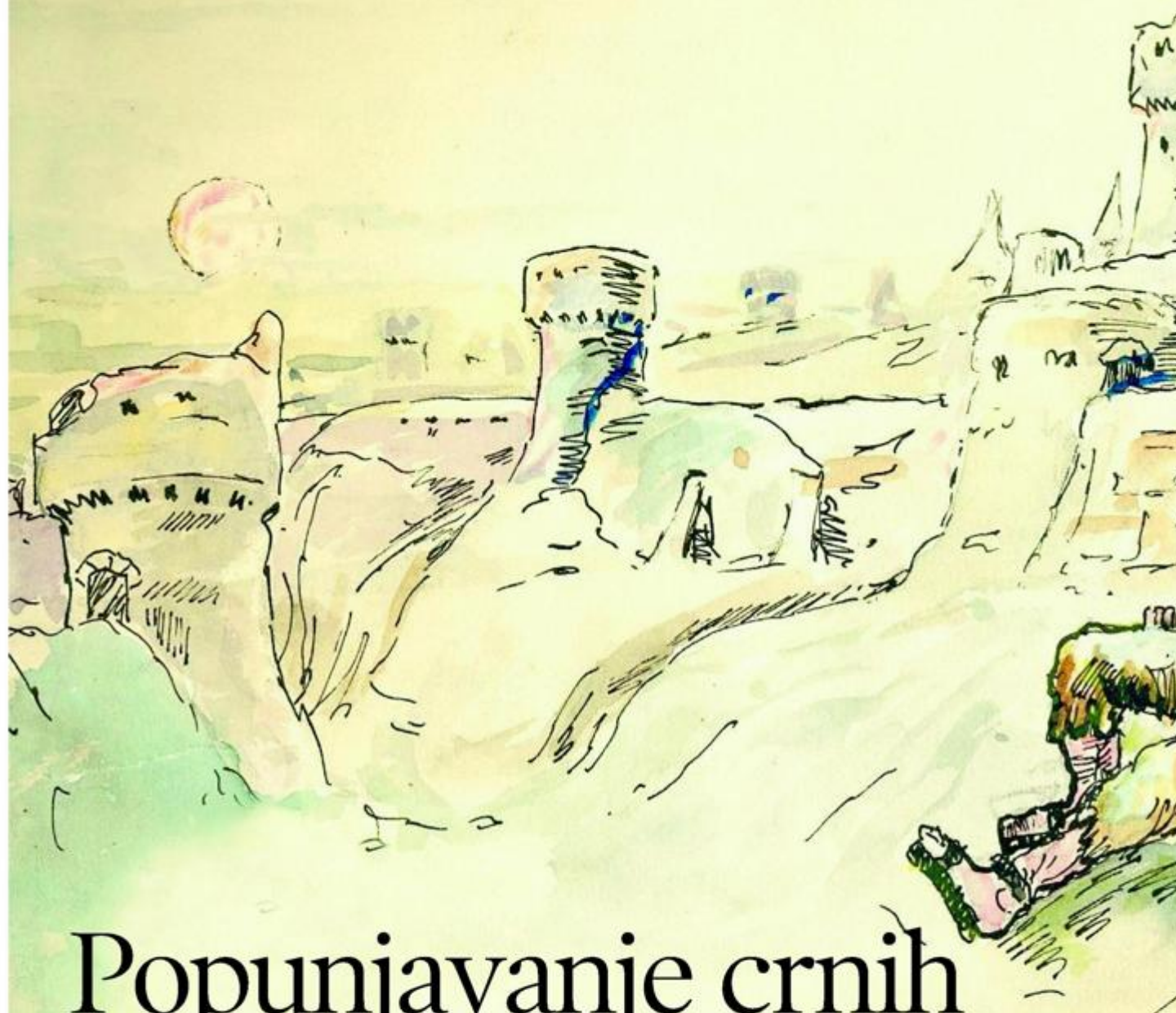

Kritika

✦ Hrvatska dječja književnost okreće novi list Berislav Majhut, Matica hrvatska

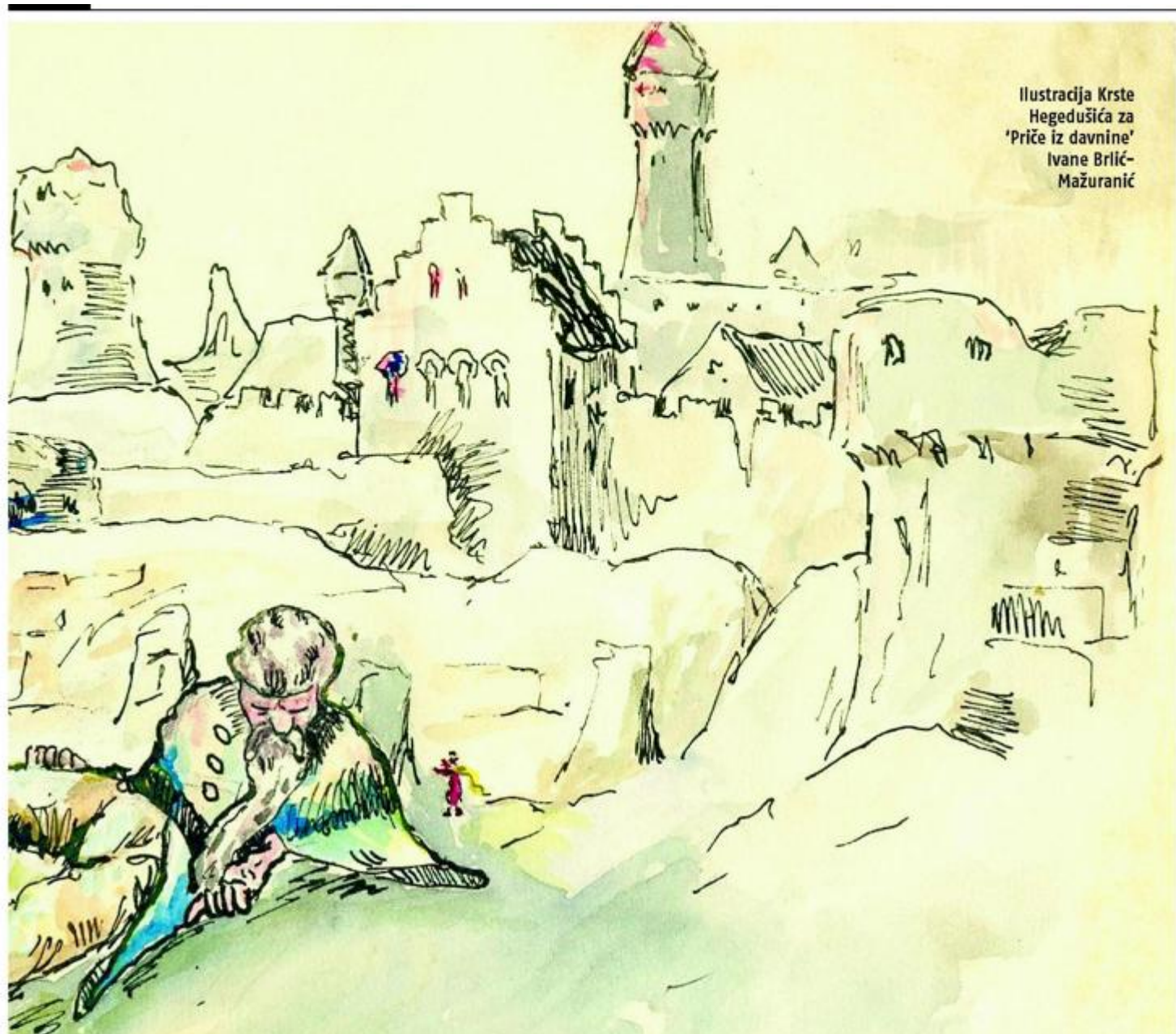
Popunjavanje crnih rupa hrvatske dječje književnosti

Piše:
MARKO GREGUR
književnik

U "Plavoj knjizi", ratnom dnevniku iz 2. svjetskog rata, Erich Kästner napisao je da ga svaki put zaprepasti kako brzo povijest kao lažljivica ovlada prošlošću. Pa ako je ta prošlost takva da uključuje česte

promjene država i uređenja, unutarnje podjele i svjetske ratove, gdje svatko ima neku svoju prošlost i povijest, ne treba čuditi što određene stvari žive uljepšane, a druge se izgube kao da ih nikad nije ni bilo. Povijest književnosti prošlost je uo-

Ilustracija Krste Hegedušića za 'Priče iz davnine' Ivane Brlić-Mažuranić

Majhut pokušava precizno datirati, pa i kvantificirati pojedine nakladničke nizove, strip, slikovnice, razdoblja u periodizaciji dječje književnosti, ali jednako tako i vrijednosne sudove te stav prema istoj, gdje se posebno zanima za razdoblje tijekom i nakon Drugog svjetskog rata, gdje se, među ostalim, bavi ideološkim nadzorom i cenzurom tijekom NDH (na primjeru Vinka Vošickog i odbijanja objavljivanja djela Karla Maya) te odnosom socijalističkih vlasti prema dječjoj književnosti, poput stava da se knjigom kod djece treba rasplamsati ljubav prema radnom narodu i herojima, ali istodobno i mržnja prema neprijateljima, odnosno da se književnost treba podrediti politici revolucionarnog vremena kao agitacijsko sredstvo na marksističkoj ideološkoj liniji

kvirena znanstvenom aparaturom, ali umjetnost nije egzaktna, pokus koji je u istim uvjetima moguće ponoviti pa usporediti rezultate, i jasna je stvar da na procjenu djela utječu i drugi čimbenici, nerijetko politika. O hrvatskom književnom kanonu

povedu se tako rasprave, jedni bi detronizirali Krležu, drugi ga i ne vide na tronu, treći misle da u povijest leži sva sila nepravedno zaboravljenih književnika i književnica koji bi pažljivim i nepristranim sondiranjem redefinirali taj isti kanon.

Sve je to dobrodošli književni život, u kojemu se preispituju književna povijest i njeni prvaci. No gdje je tu dječja književnost i kakva je njezina prošlost?

Nastavak na sljedećoj stranici →

Upravo time se u knjizi "Hrvatska dječja književnost okreće novi list" bavi Berislav Majhut, profesor na Učiteljskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Majhut hrvatsku dječju književnost istražuje od 1993., a doktorirao je s temom "Rani hrvatski dječji roman s točke gledišta impliciranog čitatelja". Uz dva beletristička naslova ("Neusporediva protiv slučajne sličnosti" i "O nekim teškoćama koje nastaju prilikom olakšanja"), objavio je knjige "Pustolov, siroče i dječja družba" (posvećen hrvatskom dječjem romanu do 1945.) i "U carevoj misiji". U koautorstvu sa Štefkom Batinić objavio je knjigu "Hrvatska slikovnica do 1945.", a sa Sanjom Lovrić Kralj "Oko hrvatske dječje književnosti". U sklopu Sabranih djela Ivane Brlić-Mažuranić (ur. Vinko Brešić) priredio je "Čudnovate zgođe šegrta Hlapića" i "Jašu Dalmatina", "prvo kritičko izdanje nekog djela hrvatske dječje književnosti". Uz to, Majhut je bio prvi predsjednik Hrvatske udruge istraživača dječje književnosti te član uredništva časopisa posvećenog dječjoj književnosti i kulturi Libri i liberi. Knjigu čini deset radova, od kojih su neki ranije izlagani na skupovima te objavljeni u zbornicima i časopisima. No kako u uvodnom dijelu navodi sam autor, oni nisu objavljeni u integralnom, nego u skraćenom obliku, a okupljeni u knjigu postali su dio cjeline koja ima šire značenje.

U tekstu 'Treba li nam nova povijest hrvatske dječje književnosti' istaknuo je da je kao referentno mjesto stajao Crnković koji je dvije godine prije smrti, kad je povijest opet mijenjala smjer, pozvao na reviziju 'cjelokupnog korpusa hrvatske dječje književnosti'

Osnovni je motiv knjige pokušaj revaloriziranja povijesti hrvatske dječje književnosti, i to ne toliko (ili samo) po pitanju kanona, koliko po pitanju same povijesti i njenih granica, koje su, umjesto uobičajenog proširivanja kako bi se dobilo na starosti i važnosti, nerijetko sužavane. Ili kako sam Majhut u radu "Devijacije i neistražena područja hrvatske dječje književnosti" kaže - popunjavanje crnih rupa hrvatske dječje književno-

sti. U taj je posao uložio veliki trud, uspoređujući pojedine nakladnike, nakladničke nizove, segmentiranje publike, časopise, odnosno periodizaciju itd. Majhutov interes širok je i raznolik pa čitamo poglavlja, tj. radove: "Devijacije i neistražena područja hrvatske dječje književnosti", "Treba li nam nova povijest hrvatske dječje književnosti", "Periodizacija hrvatske dječje književnosti s motrišta čitateljske publike i nakladnika", "Uvođenje kolegija o dječjoj književnosti u akademsko obrazovanje", "Hrvati i muslimani: najstarija tema i njezin

razvoj u hrvatskom povijesnom romanu za djecu i mladež do 1945.", "Fantastika u ranim dječjim romanima Mate Lovraka", "Djevojačkim srcima: nakladničke cjeline iz dvadesetih godina 20. stoljeća", "Nestašna djeca u hrvatskoj dječjoj književnosti nakon Prvog svjetskog rata", "Dati-ranje Kuglijevih izdanja", "Na tragu Dukatova članka iz 1903.: 'Robinson Crusoe' u hrvatskim prijevodima". Unutar ovih radova Majhut se po

pojednim pitanjima vraća nekoliko stoljeća unatrag, ali najvećim dijelom bavi se razdobljem od 19. do polovice 20. stoljeća, kad se relativno brzo izmjenjuju režimi i politike, posljedično i politika prema knjizi i dječjoj književnosti. Tako se, primjerice, pita zašto u povijesti hrvatske dječje književnosti ne pišu o 1918., do čega je po njemu došlo jer zbog političkih razloga nikad nije bio pravi trenutak za bavljenje tom temom. U osvjetljavanju ili popunjavanju crnih rupa Majhut uspoređuje, npr. Knjižnicu za mladež Hrvatskoga pedagoško-književnog zbora s izdanjima za djecu knjižara i nakladnika Stjepana Kuglija pitajući se kako je moguće da se ističe značaj ove prve, dok se Kuglija jedva spominje u pregledima dječje književnosti. Pritom su u Knjižnici za mladež tijekom 66 godina objavljena 132 naslova, a Kugli je u 64 godine djelovanja, do 1945., objavio 1300 naslova. Ovakvih je primjera mnogo. Majhut pokušava precizno datirati, pa i kvantificirati pojedine nakladničke nizove, strip, slikovnice, razdoblja u periodizaciji dječje književnosti, ali jednako tako i vrijednosne sudove te stav prema istoj, gdje se posebno zanima za razdoblje tijekom i nakon Drugog svjetskog rata, gdje se, među ostalima, bavi ideološkim nadzorom i cenzurom tijekom NDH (na primjeru Vinka Vošickog i odbijanju objavljivanja djela Karla Maya) te odnosom socijalističkih vlasti prema dječjoj književnosti, poput stava da se knjigom kod djece treba rasplamsati ljubav prema radnom narodu i herojima, ali istodobno i mržnja prema neprijateljima, odnosno da se književnost treba podrediti politici revolucionarnog vremena kao agitacijsko sredstvo na marksističkoj ideološkoj liniji.

U ovoj knjizi Majhut je sabrao i istaknuo mnoge probleme te na njih dobrim dijelom pokušao odgovoriti. U tekstu "Treba li nam nova povijest hrvatske dječje književnosti" istaknuo je da je kao referentno mjesto stajao Crnković koji je dvije godine prije smrti, kad je povijest opet mijenjala smjer, pozvao na reviziju "cjelokupnog korpusa hrvatske dječje književnosti".

Pa neka svaka buduća "revizija" proučava povijest hrvatske književnosti i u kontekstu politike i političkog okvira, ali ne i kroz politički okvir. Majhutovova revizija ili barem uvid u reviziju pokazuje da za tim ima potrebe.